

Kolinda Grabar-Kitarović

NATO I ZAPADNI BALKAN UOČI SAMITA U VELSU

Tekst Kolinde Grabar-Kitarović
pomoćnice Generalnog sekretara NATO za javnu diplomatiju
koji objavljujemo u ovom broju
obuhvata četiri celine koje su njeni odgovori
na pitanja Milana Jovanovića, direktora FBD.
pri čemu je značajno pomogla
Barbora Maronkova,
oficirka programa u Odeljenju javne diplomatije NATO

Uz ovaj broj

Piše: Milan Jovanović, direktor FBD

Poštovani čitaoci,

Pred vama je novi broj **Vidika i putokaza** i serijala **U susret NATO samitu 2014**. Prethodni smo objavili u januaru.

A onda je eskalirala kriza odnosa između EU i NATO-a sa jedne i Rusije s druge strane. Zbog zbivanja u Ukrajini i aneksije Krima. Pokrenut je zamajac bezbednosnih konfrontacija i pretnji. Koji se još nije zaustavio!

To je tematiku priprema za NATO samit na kom će se razmatrati njegova sadašnjost i budućnost i šta ovom političkom i voljnom savezu valja činiti u suočavanju sa starim i novim izazovima i pretnjama bezbednosti - što je i tema našeg serijala - učinilo još dramatičnijom. Ali ta je kriza, istovremeno i razumljivo, nažalost prolongirala pristizanje tekstova koje očekujemo od važnih istaknutih i uticajnih ličnosti, jer su pred njima važna, neodložna, ponekad i nenadana politička delanja.

Zato FBD sa velikim zadovoljstvom i ponosom u ovom broju objavljuje tekst koji nam je poslala pomoćnica Generalnog sekretara NATO-a za javnu diplomatiju **Kolinda Grabar-Kitarović**. Zahvalni smo što je ambasadorica Grabar-Kitarović uprkos brojnim obavezama izdvojila i vreme za **Vidike i putokaze FBD**. I to tačno uoči meseca u kom FBD beleži desetogodišnjicu svog osnivanja i aktivnosti.

Posebno smo zahvalni šefici NATO-ove javne diplomatije, što je podržala našu želju da ovdašnjoj javnosti predočimo pripreme NATO samita glede i njegovih jubileja ali i krize koju proizvode zbivanja oko Ukrajine. Posebno glede zemalja Zapadnog Balkana, koje teže članstvu u NATO-u ili su, kao Srbija, uključene u NATO Partnerstvo za mir!

Nema pozvanije osobe za to od ambasadorke Grabar-Kitarević. Ona se upravo iz našeg regiona, iz Hrvatske, uspešno uključila u međunarodnu diplomatiju, a 2011. postala prva žena, u šest

decenija dugoj istoriji NATO-a, kojoj je povereno vodjene javne diplomatije Alijanse, afrimisana i po poznavanju problematike, tumačenja i razumevanja procesa evroatlanskih integracija. Čitalac će u tekstu koji sledi naći meritorno tumačenje onog što se događa i što se očekuje, kad je u pitanju NATO. I vrlo jasne poruke.

Medju njima izdvajam onu da je pristupanje NATO-u stvar dogovora izmedju Alijanse i zemlje koja postaje nova članica i da nijedna spoljna sila ne može na to stavljati nikakav veto!

I, naravno, izdvajam poziv Srbiji da produbi politički dijalog sa NATO-om.

Nadati se da će ovaj broj doprineti obnavljanju i racionalnoj artikulaciji evroatlanske tematike u nas. Srbija je dobila novu vladu, još jednu koja potvrđuje kontinuitet opredeljenja za članstvo u Evropskoj uniji (koja je, opet, sa NATO-om u tesnom savezništvu) dok se istovremeno, po srpskim medijima valja novi antizapadnjački i antinatio talas koji obnavlja snagu upravo u političkim i bezednosnim konfrontacijama oko Krima i Ukrajine, koji podriva put Srbije ka Evropskoj uniji!

Pripreme NATO-a za predstojeći Samit u Velsu i uticaj Rusko-Ukrajinske krize

Pripreme za predstojeći NATO Samit u Velsu su u toku. Cilj Samita je da obezbedi da NATO bude spreman, snažan i fleksibilan – kao i da bude sposoban da održava i razvija ključne kapacitete kako bi se izborio sa aktuelnim i nadolazećim bezbednosnim pretnjama.

Važna tema će biti osnaživanje veze NATO-a sa njegovim partnerima, koja će bivati sve značajnijom za njegov uspeh, da reafirmiše transatlantsku vezu i da potvrdi NATO-ovu posvećenost avganistanskoj budućnosti.

U Avganistanu, i svim našim operacijama, NATO je naučio mnoge lekcije koje će morati da se primene prilikom oblikovanja "NATO budućnosti".

Da bismo stvorili moderniju, fleksibilniju i dinamičniju Alijansu moramo investirati u kapacitete i moramo da rešimo rizike i izazove sa kojima se suočavamo. Od terorizma, piraterije i nestabilnosti u našem susedstvu, do raketa i sajber napada.

Moramo, takođe, produbiti i proširiti saradnju sa našim partnerima kao što naše trupe moraju ostati povezane, kao

što su to one danas u Avganistanu i Kosovu. Što se može postići održavanjem interoperabilnosti kroz inicijative poput Inicijative povezanih snaga.

Gledajući unapred, aktuelni događaji u Ukrajini i Rusiji će takođe uticati na Alijansu i na NATO samit. Kriza možda neće fundamentalno promeniti ključne teme kojima ćemo se baviti na Samitu, ali svakako doprinosi urgentnosti agende.

Uzećemo u obzir izazove koji su se pojavili u poslednjih nekoliko nedelja – i lekcije koje možemo naučiti iz njih.

Prva krucijalna lekcija je ta da moramo da održimo jaku odbranu i odvratanje u Evropi. To podrazumeva adekvatne investicije u oblasti odbrane i bezbednosti.

Ne možemo više svake godine smanjivati budžete odbrane dok drugi širom sveta svoje povećavaju.

Druga ključna lekcija je ta da nam nisu potrebni samo pravi kapaciteti kako bismo ostvarili stabilnost, već i pravi odnosi. Moramo zato produbiti svoja partnerstva. Ovo podrazumeva intenziviranje naše podrške Ukrajini i drugim istočnim partnerima.

Moramo takođe da držimo otvorena vrata za druge zemlje koje žele da se priključe Alijansi stavljajući pri tome jasno do znanja da nijedna spoljna sila nema pravo veta po pitanju ove teme.

Konačno, nedavna kriza je demonstrirala značaj transatlantske veze.

Stoga ćemo iskoristiti naš Samit u Velsu da reafirmišemo osnovnu bezbednosnu kariku između Amerike i Evrope, kao i našu nameru da delimo odgovornosti i nagrade koje sa sobom nosi bezbednost.

Kako bismo zaštitili našu zajedničku bezbednost i zajedničke vrednosti, Amerika i Evropa će nastaviti da stoje zajedno, rade zajedno i delaju zajedno.

Ministri spoljnih poslova zemalja članica NATO-a dogovorili su se u aprilu da povećaju svoju podršku Ukrajini kroz intenzivniju političku i vojnu saradnju.

Ministri su takođe odlučili da suspenduju svu praktičnu saradnju sa Rusijom, vojnu i civilnu.

Rusija je prekršila svoje brojne međunarodne obaveze i sporazume poput Budimpeštanskog sporazuma iz 1994, Osnivačkog akta NATO-Rusija iz 1997. i Rimske deklaracije iz 2002. Stoga NATO ne može u odnosima sa Rusijom da se ponaša kao da je "sve po starom".

Međutim, saradnja sa Rusijom ostaje poželjnija u vremenima koja nam predstoje.

Naša minula saradnja je imala stvarne rezultate i, u mnogim oblastima, ova saradnja bi mogla da se nastavi kada za to budu bili stvoreni uslovi. Ali za sada se moramo suočiti sa mogućnošću da Rusija u doglednoj budućnosti predstavlja izazov našim težnjama za Evropu koja je celovita, slobodna i u miru.

NATO godišnjice i proširenja

Ovo su važna vremena za NATO. U ovoj godini se obeležavaju mnogi jubileji.

Prošlo je 65 godina od osnivanja NATO-a i 25 godina od pada Berlinskog zida.

Obeležavamo mnoge značajne godišnjice za NATO i njegove partnere.

Ove godišnjice obeležavamo u vremenu u kojem treba da se setimo naše prošlosti i da razmišljamo o našoj budućnosti.

Nema sumnje da je proširivanje NATO-a bilo veliki uspeh.

Članstvo u NATO-u donelo je mir i stabilnost i takođe je pomoglo zemljama kandidatima u njihovim reformama i tranziciji.

Iz ličnog iskustva mogu da pričam o lekcijama koje je Hrvatska naučila iz procesa evro-atlantskih integracija i koliko smo time dobili.

Pozitivan uticaj širenja NATO-a je takođe bio vidljiv i izvan Alijanse.

Pored proširivanja Evropske Unije, povećavanje broja zemalja članica NATO-a pomoglo je širenju slobode, demokratije i

stabilnosti širom kontinenta. Zahvaljujući njemu smo takođe mnogo bliži celovitoj, slobodnoj i mirnoj Evropi, što je bio dugogodišnji cilj naše Alijanse.

Osnovne vrednosti naše Alijanse – sloboda, demokratija, ljudska prava i vladavina prava – ojačane su proširivanjem i saveznici su posvećeni ovim vrednostima svih 65 godina nakon osnivanja organizacije.

Javna diplomacija i pripreme za Samit

Javna diplomatija se bavi izlaganjem naših ciljeva i prioriteta pred našom ciljnom publikom.

U pitanju je angažovanje, informisanje i uticanje.

Radi se o radu sa velikim brojem auditorijuma u zemljama naših članova i partnera.

Objašnjavati NATO u ime 28 suverenih zemalja nije lako – moramo da predstavljamo njihove pozicije i da uvek imamo na umu osetljivosti naših zemalja članica.

Naša uloga je da podržavamo politiku NATO-a i da je objasnimo našim publikama.

Ovo nije uvek jednostavno, zato što su mnoge od naših tema veoma tehničke i nisu lako razumljive široj javnosti.

Moj posao, i posao mog tima, je da obezbedimo da NATO-ova priča bude ispričana. A Alijansa ima da kaže veoma pozitivne priče.

Mogo toga treba uraditi pre našeg Samita u Velsu – moramo da razgovaramo o raznovrsnim problemima, od naše priče u Avganistanu do naglašavanja Transatlantske veze.

Vidjaćemo široki raspon aktivnosti i inicijativa kako se budemo približavali Samitu u septembru.

Radimo na digitalnoj platformi koja će prikazati NATO-ovo postignuće u Avganistanu, organizovanju konferencija na visokom nivou kao što su GLOBSEC, u Bratislavi, u maju i okupljanjem ekspertkih grupa koje će se baviti Transatlantskom vezom.

Sve ove aktivnosti su izložene u našem dvadesetčetvoročasovnom angažovanju u štampi i medijima i našem angažovanju i prisustvu u socijalnim medijima.

NATO ove godine pred sobom ima izazovan put.

Obeležavaćemo nekoliko ključnih godišnjica zbog kojih će 2014. predstavljati prelomnu tačku za Alijansu – tokom koje ćemo razgovarati, debatovati i slaviti cele godine.

NATO

i

Zapadni Balkan

NATO smatra svoju Politiku otvorenih vrata jednim od svojih najvećih dostignuća.

Za manje od dve decenije, NATO je u Alijansu uveo 12 novih zemalja članica, snažeći tako reformsku prirodu Alijanse i doprinoseći miru i stabilnosti u Evropi.

NATO mora da drži svoja vrata otvorena za pridruživanje novih država Alijansi.

Međutim, vrata se ne otvaraju automatski samo zato što neko stoji ispred njih. Pristup se bazira na pojedinačnim zaslugama i kapacitetima kandidata da ispunjava svoje obaveze i da se pridržava odgovornosti koje proizilaze iz članstva. Istodobno, mora biti jasno da nijedna spoljna sila nema pravo veta na proširenje NATO-a!

Naravno da je na svakoj zemlji da sama odluči o svojoj evro-atlantskoj integraciji i na svakoj je zemlji da odluči u kojoj organizaciji će tražiti članstvo.

Iskustva mnogih zemalja, uključujući tu i hrvatsko, pokazuju da process pridruživanja i EU i NATO može dugoročno biti od pomoći i da može

pospešiti reforme svakog kandidata.

NATO je pomogao Hrvatskoj da sazre – kako u našoj ulozi na međunarodnoj diplomatskoj sceni tako i vojno. Naše Oružane snage su inter-operabilne sa drugim razvijenim oružanim snagama širom Alijanse. Naši članovi misija pokazali su se vrlo dobrim u NATO operacijama.

Ispunjavanje pristupnih kriterijuma za NATO Hrvatskoj je pomoglo da uspešno implementira neophodne reforme, posebno u odbrambenom i bezbednosnom sektoru. Put reformi može biti dug i nije bez džombi, ali je i dalje vredan truda. Ne mogu dovoljno jako koliko bih želela da naglasim koliko je članstvo u NATO-u važno za Hrvatsku.

Srbija

Ovo vreme predstavlja veliku priliku za Srbiju i region. NATO je podržavao težnje Srbije ka EU i nastavak napora za normalizaciju odnosa sa Kosovom. Vojna i praktična saradnja Srbije u okviru procesa Planiranja i revizije i Radne grupe za reformu odbrane su bile izvrsne. Podstičemo Srbiju da produbi svoj politički dijalog sa NATO-om. Saradnja Srbije i NATO-a u okviru Partnerstva za mir ni na koji način ne protivreči vojnoj neutralnosti Srbije niti prejudicira bilo kakve aspiracije za članstvom.

Crna Gora

Crna Gora je postigla veliki napredak u svojim aspiracijama ka članstvu u EU i NATO. Crna Gora je važan partner za Alijansu i jak kandidat za članstvo. Ohrabreni smo napretkom koji je Crna Gora ostvarila u svojoj reformskoj agendi i njenoj rastućoj saradnji sa NATO-om. Ostaju izazovi, naročito u četiri oblasti: potrebi da se pospeši vladavina prava, borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, nalaženju resursa za modernizaciju oružanih snaga i objašnjavanju javnosti značaja evro-atlantskih integracija.

*Bosna i
Hercegovina*

Bosni i Hercegovini je ponuđena prilika da se pridruži Akcionom planu za članstvo. Ali pre toga mora da ispuni uslov koji su 2010, u Talinu, postavili Ministri spoljnih poslova zemalja članica NATO-a, da se sve nepokretnosti namenjene odbrani registruju kao državna imovina koju će koristiti Ministarstvo odbrane. Ovaj uslov, na žalost, još nije ispunjen i predstavljao je problem za aspiracije Bosne i Hercegovine ka članstvu u NATO-u.

Makedonija

Po pitanju Bivše jugoslovenske republike Makedonije*, pozicija NATO-a je jasna.

Poziv za pristupanje Alijansi će biti poslat onda kada se nađe rešenje za problem imena sa Grčkom koji će biti prihvatljiv za obe strane.

U međuvremenu, nastavljamo blisku saradnju sa zemljom – kako bi smo obezbedili nastavak reformi i kako bi smo mogli brzo da delamo čim problem imena bude razrešen.

Proširivanje NATO-a nije automatski niti birokratski proces. Ono predstavlja stratešku političku odluku kako Alijanse tako i zemlje kandidata da se pridržavaju pravila i principa koji su vodili politiku proširivanja Alijanse tokom poslednje dve decenije.

*Turska priznaje Republiku Makedoniju sa njenim ustavnim imenom

FORUM ZA BEZBEDNOST I DEMOKRATIJU

EDICIJA VIDICI I PUTOKAZI,

godina četvrta, 8 broj u nizu

BROJ 3, april 2014.

Beograd, Srbija

fd@fd.org.rs

www.fbd.org.rs

U susret NATO samitu 2014

Kolinda Grabar-Kitarović

pomoćnica Generalnog sekretara NATO-a za javnu diplomatiju
 obavlja ovu funkciju od 4.jula 2011.

Prethodno je bila hrvatska Ministarka spoljnih poslova i evropskih integracija i
 Ambasador Hrvatske u SAD (2008-2011).

Rođena u Rijeci, u Hrvatskoj, ambasadorka Grabar-Kitarović
 magistra je međunarodnih odnosa Fakulteta političkih znanosti Univerziteta u Zagrebu.
 Takođe je bila Fulbrajtvov stipendista na Univerzitetu Džordž Vašington, Lukšićeva saradnica Kenedijeve
 škole vladanja na Univerzitetu Harvard i gostujući naučnik Škole za napredne međunarodne studije
 (SAIS) Paul H. Nitze Univerziteta Džon Hopkins u Vašingtonu.
 Njena karijera počinje 1992, kao savetnice za međunarodnu saradnju hrvatskog Ministarstva za znanost
 i tehnologiju, odakle prelazi i postaje savetnica u Ministarstvu inozemnih poslova.